

ผลการบำบัดกลุ่มเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจต่อพฤติกรรมมารับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอ
ในผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

เพ็ญศรี จิตรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2553

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ เพ็ญศรี จิตรักษ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์)
..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัฒนสุนทร)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนัดดา แนนเกษร)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกสิกร)
วันที่ 23 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2553

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิชาติพิทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ แพทย์หญิงนิภา สกลไชย ดร.เพ็ญภา กุลนาคกล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ อนนทสุข ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์सानนท์ สังข์ภาพันท์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเกลงคุณพะเยาว์ กล้วยไม้ หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล คุณพัชรินทร์ สุวรรณประสิทธิ์ หัวหน้างานผู้ป่วยนอก รวมถึงผู้มารับบริการคลินิกโรคด้านไวรัสเอดส์ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดาและครอบครัวที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือสนับสนุนในทุกๆ สิ่งด้วยดีเสมอมาโดยเฉพาะกำลังใจที่ดียิ่งจาก พันตำรวจโทสุระพล จิตรักษ์ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี ประโยชน์ทั้งหลายที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่บุพการี ผู้มีพระคุณ และอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

เพ็ญศรี จิตรักษ์

46922664: สาขาวิชา: จิตวิทยาการให้คำปรึกษา; วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา)

คำสำคัญ: การบำบัดกลุ่มเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ/ พฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัส
อย่างสม่ำเสมอ/ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี

เพ็ญศรี จิตรักษ์: ผลการบำบัดกลุ่มเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจต่อพฤติกรรมการรับประทาน
ยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอในผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ เอ็ดส์ (THE EFFECTS OF MOTIVATIONAL
ENHANCEMENT THERAPY ON ADHERENCE TO ANTIRETROVIRAL AMONG HIV
INFECTION/ AIDS PATIENTS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สุรินทร์ สุทธิชาติพิพ, Ed.D, ระพีพันธ์ ฉายวิมล, ค.ศ. 141 หน้า. ปี พ.ศ. 2553.

การศึกษานี้เป็นการศึกษาผลของการบำบัดกลุ่มเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจต่อพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ เอ็ดส์ที่รับประทานยาต้านไวรัสเอ็ดส์ โรงพยาบาลแก่ง จังหวัดระยอง จำนวน 16 คน ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายเพื่อแบ่งประชากรเข้ากลุ่ม 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการบำบัดเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลปกติ กลุ่มละ 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ โปรแกรมการบำบัดกลุ่มเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ ระยะเวลาทดลอง 4 สัปดาห์ โดยกลุ่มทดลองเข้าโปรแกรมการบำบัดจำนวน 6 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 60 นาทีและประเมินผลเมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ที่ 4 เก็บข้อมูล 2 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติแมนวิทนีย์ และวิลค็อกสัน

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอในกลุ่มทดลอง ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

46922664: MAJOR: COUNSELING PSYCHOLOGY; M.Sc.

(COUNSELING PSYCHOLOGY)

KEYWORDS: MOTIVATIONAL ENHANCEMENT THERAPY/ ADHERENCE TO
ANTIRETROVIRAL/ HIV INFECTION (AIDS PATIENS)

PENSRI CHITRUK: THE EFFECTS OF MOTIVATIONAL ENHANCEMENT
THERAPY ON ADHERENCE TO ANTIRETROVIRAL AMONG HIV INFECTION/ AIDS
PATIENTS. ADVISORY COMMITTEE: SURIN SUTHITHATIP, Ed.D., RAPIN
CHAYVIMOL, Ph.D. 141 P. 2010.

The purpose of this research was to study the effects of motivational enhancement therapy on adherence to antiretroviral among HIV infection/ AIDS patients. The sample consisted of 16 HIV patients who used antiretroviral drugs. The sample was randomly assigned into 2 groups; the motivational enhancement therapy program and the control group, with 8 in each. The interventions were administered to the experimental group for 6 sessions, two sessions/ week. Each session lasted sixty minutes. Data collection was carried out twice, before and after the intervention over a four week period. Simplified Medication Adherence Questionare (SMAQ) was used to assess medication adherence. The data was analyzed for average score, standard deviation and determined statistical difference by the Man-Whitney U test and The Wilcoxon signed-rank test.

The results found that the adherence to antiretroviral in the experimental group were significant higher at the post-test phase than pre-test phase and higher than the control group at significant level .05.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ	ญ
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
โรคเอดส์.....	11
การรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์.....	21
การรับประทานยาต้านไวรัสเอดส์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ.....	32
แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ	43
การบำบัดเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ.....	49
ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม.....	61
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ	64
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	67
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	67
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	68
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	68
การดำเนินการทดลอง	71
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	84
ความมุ่งหมายของการวิจัย	84
สมมติฐานของการวิจัย	84
สรุปผลการวิจัย	84
อภิปรายผล	85
ข้อเสนอแนะ	92
บรรณานุกรม	93
ภาคผนวก	101
ภาคผนวก ก	102
ภาคผนวก ข	106
ภาคผนวก ค	109
ภาคผนวก ง	131
ประวัติย่อของผู้วิจัย	141

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงค่า Odd Ratio ของแบบประเมินพฤติกรรมความสม่ำเสมอในการรับประทานยาต้านไวรัสเอดส์.....	69
2 คะแนนพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอ คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในระยะก่อนการทดลอง และระยะหลังการทดลองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ เอดส์ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	77
3 การจัดอันดับคะแนนพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอแยกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง	78
4 ตารางจัดอันดับคะแนนพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอแยกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง.....	79
5 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง	79
6 ลำดับที่ของผลต่างของคะแนนพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของกลุ่มที่ได้รับการบำบัดเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ.....	80
7 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ เอดส์กลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	81
8 ลำดับที่ของผลต่างของคะแนนพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของกลุ่มควบคุม.....	82
9 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ เอดส์กลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	82
10 แสดงผลคะแนนแบบสอบถามของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ เอดส์ 50 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง	132
11 แสดงผลทดสอบความแตกต่างคะแนนพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอระหว่าง กลุ่มที่ได้รับการบำบัดเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจและกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบแมนนิตนีย์	136
12 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างคะแนนพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอภายในกลุ่มทดลองโดย ใช้การทดสอบวิลค็อกสัน	137

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างคะแนนพฤติกรรมการรับประทานยาต้านไวรัส อย่างสม่ำเสมอภายในกลุ่มควบคุม โดยการใช้การทดสอบวิลต์ช็อกสัน	138
14 แสดงค่าคะแนนของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังให้การบำบัดกลุ่มเพื่อเสริมสร้าง แรงจูงใจ.....	139
15 แสดงค่าคะแนนของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	139
16 แสดงตัวอย่างการคิดคะแนนของกลุ่มควบคุมคนที่ 1 ก่อนการทดลอง.....	140

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสม่ำเสมอในการรับประทานยาต้านไวรัสเอดส์.....	38
3 องค์ประกอบของแรงจูงใจและระบบการจูงใจ.....	45
4 รูปแบบการวิจัย.....	72